

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Missie

De missie van de gemeente Montferland is om over een weerstandsvermogen te beschikken van ten minste een ratio van 1,0 en maximaal 2,0.

2. Context en achtergronden

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen van de gemeente wordt bepaald door de mate waarin de gemeente in staat is om in de toekomst aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

waardering	Ratio weerstandsvermogen	Kwalificatie
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 tot 1,4	Voldoende
D	0,8 tot 1,0	Matig
E	0,6 tot 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Het financieel beleid van de gemeente Montferland is gebaseerd op drie kernindicatoren voor het nastreven van een gezonde financiële gemeente:

- een (materieel) sluitende meerjarenbegroting;
- voldoende weerstandsvermogen;
- een houdbare schuldpositie.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

- Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing (2014);
- Nota reserves en voorzieningen (2015).

4. Ontwikkelingen

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende drie componenten:

1. Eigen vermogen;
2. Onbenutte belastingcapaciteit en andere onbenutte inkomstenbronnen;
3. Begrotingsruimte.

Op grond van de begroting 2018 (en de bijbehorende meerjarenbegroting 2019-2021) wordt de weerstandscapaciteit in Montferland als volgt berekend:

Verwachte weerstandscapaciteit	2018	2017
• algemene reserve	€ 4,5 mln.	€ 5,0 mln.
• reserve grondexploitatie	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
• bestemmingsreserves	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
• stille reserves	€ 0,0 mln.	€ 1,0 mln.
• onbenutte belastingcapaciteit	€ 1,7 mln.	€ 1,4 mln.
Totaal	€ 6,2 mln.	€ 7,4 mln.

Het saldo van de Algemene Reserve bedraagt per eind 2021 € 4,5 mln., dit is inclusief de verrekeningen van de begrotingssaldi in de komende jaren met de Algemene Reserve. Bovendien wordt in 2019 een bedrag van € 879.000 aan de Algemene Reserve onttrokken in verband met het tekort op de budgetneutraliteit van de transitie. Het saldo van de Reserve Grondexploitatie bedraagt per ultimo 2021 € 3,2 mln. Deze stand is gebaseerd op het reële scenario.

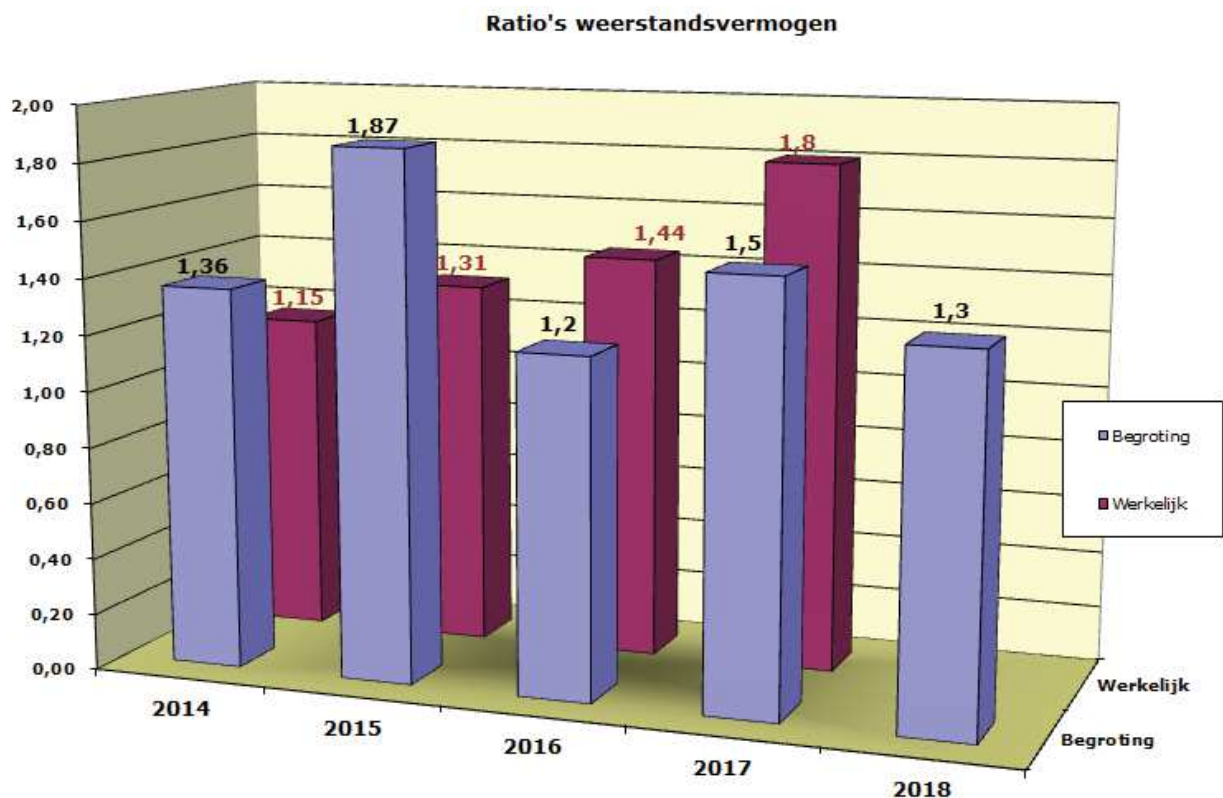
Alle opbrengsten moeten in de komende jaren nog wel worden gerealiseerd. Daarom vinden we het op dit moment te voorbarig om deze stand van de reserve te betrekken in de verwachte weerstandscapaciteit.

De stille reserves hebben we becijferd op € 1,0 mln., deze zitten met name in het gemeentelijk vastgoed. Omdat de stille reserves niet direct beschikbaar zijn om risico's op te kunnen vangen wordt deze ingaande de begroting 2018 niet meer in de weerstandscapaciteit betrokken. Ten opzichte van 2017 is de weerstandscapaciteit afgenomen met € 1,2 mln.

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit heeft er een inventarisatie van individuele risico's plaatsgevonden. Omdat niet alle risico's zich in de praktijk gelijktijdig en in volle omvang zullen voordoen is een minimaal risicobedrag berekend. Het reële risicobedrag is het gemiddeld verwachte risicobedrag dat nodig is op korte termijn. Op basis van de onlangs geactualiseerde risico-inventarisatie zijn 14 risico's in beeld gebracht. Uit deze risico-inventarisatie en -analyse blijkt een reële risicobedrag van afgerond € 4,8 mln. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit van de gemeente. Dit risicobedrag is uit te splitsen in incidentele risico's voor een bedrag van € 3,9 mln. en structurele risico's van € 0,9 mln.

Indien de berekende weerstandscapaciteit (€ 6,2 mln.) wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit (€ 4,8 mln.) dan blijkt dat de ratio afgerond 1,3 is. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit in Montferland per 1 januari 2018 het predicaat "voldoende" krijgt. De omvang van het eigen vermogen en de voorzieningen zijn dus op voldoende niveau om alle mogelijke risico's op te vangen. De ontwikkeling van de weerstandsratio over de afgelopen jaren is als volgt:

Risico's

Conform de nota "weerstandsvermogen en risicobeheersing 2014" vermelden wij hieronder de drie risico's met de grootste impact:

Decentralisaties sociaal domein

In de septembercirculaire 2017 is duidelijk geworden welke bedragen de gemeenten de komende jaren zullen ontvangen voor de decentralisaties in het sociaal domein. Voor onze gemeente betreft het de volgende budgetten:

- 2018: € 16,7 mln.
- 2019: € 16,4 mln.
- 2020: € 16,3 mln.
- 2021: € 16,2 mln.

Het budget loopt in de komende jaren nog met € 0,5 mln. terug, van € 16,7 mln. in 2018 tot € 16,2 mln. in 2021.

Met een amendement op de begroting 2017 heeft de gemeenteraad besloten om vast te houden aan de budgetneutraliteit voor transities in het sociaal domein. Zoals vermeld in de Kadernota 2018 hebben wij in oktober 2017 een plan van aanpak "Bezuinigingstaakstelling transities" aan de gemeenteraad voorgelegd. De taakstelling bedraagt ruim € 2 miljoen. Er blijft een risico bestaan dat de maatregelen die worden voorgesteld niet (volledig) zullen worden gerealiseerd. Bovendien blijft de uitgavenkant een openeindregeling. Het reëel risico blijven wij daarom inschatten op € 1 miljoen.

Beheersmaatregel:

Uitvoeren maatregelen in plan van aanpak "Bezuinigingstaakstelling transities".

Bouwgrondexploitaties

In februari 2015 hebben wij een scenariostudie vastgesteld met betrekking tot een zestal grondexploitaties. Deze studie is ook ter kennisneming gebracht aan de auditcommissie. In deze studie zijn m.b.t deze 6 complexen een realistisch, een positief en een negatief scenario verder uitgewerkt. In de begroting 2018 is bij de actualisatie van de grondexploitatie het realistisch scenario verwerkt. In het negatieve scenario bedraagt het maximale risico ca. € 4,5 mln. Aangezien zich ook kansen voordoen gaan we momenteel uit van maximaal € 2,5 mln. Deze risico's zijn van incidentele aard. Als reëel risico wordt een percentage van 20 van het maximale risico van € 2,5 mln. meegenomen, dus een bedrag van € 0,5 mln. Sinds de scenariostudie zijn de risico's afgenomen als gevolg van de aantrekkende economie. Het reëel risico schatten we voor de begroting 2018 € 100.000 lager in dan in de jaarstukken 2016.

Beheersmaatregel:

Stimulering woningbouw d.m.v. startersleningen en verstrekking van duurzaamheidscheques. Voor bedrijfsterreinen: marketing, acquisitie en prijsmaatregelen (Matjeskolk en Euregionaal Bedrijventerrein).

Intergemeentelijke samenwerking A18 bedrijvenpark/DocksNLD

De uitgifte van grond op het bedrijventerrein DocksNLD loopt volgens planning. Voor het A18 Bedrijvenpark ligt dat anders. De verkoopdoelstellingen zijn de afgelopen jaren niet gehaald. De aanname van 4 ha. per jaar voor het A18 Bedrijvenpark is te optimistisch gebleken. In samenspraak met de andere drie gemeenten heeft Doetinchem op 16 februari 2017 besloten een aantal maatregelen door te voeren in de grondexploitatie van het A18 bedrijvenpark. Deze maatregelen voorzien erin dat de grondexploitatie toekomst bestendig is en derhalve aansluit bij de huidige economische situatie. De voorgestelde maatregelen houden kortweg in dat de grondprijs, fasering en rekenrente worden aangepast in de grondexploitatie A18 Bedrijvenpark. De doorgevoerde maatregelen resulteren in een verhoging van het nadelig resultaat met € 0,5 mln. Het totale negatieve resultaat komt hiermee uit op € 7,6 mln. plus

€ 0,5 mln. is € 8,1 mln. Onze reeds gevormde voorziening wordt met 25% (percentage deelname in de samenwerking) van € 0,5 mln. verhoogd, zijn de € 0,125 mln. Deze verhoging is verwerkt in de jaarrekening 2016. In samenspraak met de andere drie gemeenten heeft Doetinchem tevens op 16 februari besloten het noordelijk deel niet af te waarden. De komende vier jaar zullen de mogelijkheden van het noordelijk deel worden (her)beoordeeld. De vier WA gemeenten lopen het volgende risico voor de 2e fase: Rekening houden met een restwaarde en afwikkelingskosten lopen we nog een risico van € 4,8 mln. voor wat betreft het noordelijk deel. Ons aandeel bedraagt 25%. Voor de huidige risico's van het zuidelijk deel hebben we de bestaande voorziening getroffen. Aanvullend nemen we voor het zuidelijk deel nog een bedrag op van € 800.000 in onze risico-inventarisatie. Maximaal risico derhalve € 2 mln en het reëel risico schatten we in op € 1 mln. Ten opzichte van de jaarrekening 2016 is hier niets aan veranderd.

Beheersmaatregel:

Marketing en acquisitie zoals vermeld in de risicoanalyse Samenwerking Bedrijventerreinen West Achterhoek.

Ten opzichte van de vorige risico-inventarisatie (bij de jaarstukken 2016) is geen sprake van nieuw toegevoegde risico's met een reëel risico > € 250.000). Evenmin is sprake van stijgers en dalers (stijging/daling reëel risico > € 250.000).

5. Financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 verplicht het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gemeenten om kengetallen te presenteren over hun financiële positie. Deze kunnen worden vergeleken met waarden die het Ministerie van BZK samen met de provincies heeft opgesteld. Deze waarden zijn in drie categorieën verdeeld, waarbij categorie A het minst en categorie C het meest risicovol is. De kengetallen betreffen: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. De eerste drie kengetallen gebaseerd op de geprognosticeerde balans. In de onderstaande schema's zijn deze financiële kengetallen nader toegelicht.

		Indeling categorieën (%)		
Kengetal		A 'Voldoende'	B 'Matig'	C 'Onvoldoende'
1a	Netto schuldquote	<100	100><130	>130
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<100	100><130	>130
2	Solvabiliteitsratio	>50	30<>50	<30
3	Structurele exploitatieruimte	>0,6	0<>0,6	<0
4	Grondexploitatie	geen norm		
5	Belastingcapaciteit	<100	100><120	>120

		Financiële kengetallen Montferland (%)					
Kengetal		Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
1a	Netto schuldquote	83%	87%	92%	90%	86%	83%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	78%	79%	81%	79%	75%	72%
2	Solvabiliteitsratio	23%	21%	23%	24%	25%	25%
3	Structurele exploitatieruimte	-0,29%	-0,11%	0,23%	0,07%	-0,12%	0%
4	Grondexploitatie	12%	4%	1%	0%	0%	0%
5	Belastingcapaciteit	103%	106%	101%	101%	101%	101%

De financiële kengetallen dienen in samenhang te worden gezien om onze financiële positie te beoordelen. Geconcludeerd kan worden dat de financiële positie van onze gemeente als voldoende kan worden gekwalificeerd. In 2018 vallen 3 van de 6 kengetallen structureel in deze categorie. Aandachtspunten blijven de solvabiliteitsratio en de structurele exploitatieruimte. De beoordeling van geen van de kengetallen valt structureel onder de categorie "meest risicovol".

